

provincie
Limburg

Same veur 't Limburgs

Uitvoeringsprogramma
Limburgse taal 2025-2027

Inhoudsopgave

Veurwaord	4
Voorwoord	5
1. Inleiding	6
2. Welke richting gaon v'r op?	9
2.1. Vooraf: Deel II en Deel III	9
2.2. Constateringen en uitgangspunten	10
2.3. Ambitie en inzet	11
3. Spoor A: Extra inzetten op Deel II	12
3.1. Limburgs in kinderopvang, onderwijs en volwasseneneducatie	12
3.2. Campagne	13
3.3. Bijdragen aan kansrijke projecten	14
3.4. Carnavalsevenementen, leedjeskonkoerse en andere cultuuruitingen	15
3.5. Data en kennis	16
3.6. Hoes veur 't Limburgs helpt en verbindt	17
4. Spoor B: Voorwerk voor Deel III	18
4.1. Actiecommissie Óngerwaeg nao Deil III	18
4.2. Domeinen van de actiecommissie	19
4.3. Samenstelling en werking actiecommissie	20
4.4. Raod veur 't Limburgs	21
5. Aansturing, samenwerking en financiën	22
5.1. Aansturing	22
5.2. Samenvatting taalinfractuur	24
5.3. Lobby	24
5.4. Communicatie	24
5.5. Financiën	25
Bijlagen	
- Rapport Berenschot 'Niet langer een kwestie van geduld'	
- Overzicht van activiteiten die de Provincie Limburg sinds het begin van de vorige collegeperiode heeft ondernomen om Limburgse taal te bevorderen	

Veurwaard

't Limburgs! De taal van ós hert. De taal die huurt beej de rieke Limburgse cultuur, en die 't waerd is um te behalde, in àlle variante. Neet allein umdet de taal ós verbindt, maar ouk umdet 't kinne spraeke van 't Limburgs, en opgreuje met 't Limburgs naeve 't Nederlands, belangrieke veurdeile haet. Det is bekind. Maar we weite ouk det 't gebroek van 't Limburgs ónder drök steit.

De Provincie Limburg geit daarom ouk extra in de Limburgse taal investere. Det hebbe we vurrig jaor al aangekóndig in ós Collegeprogramma. Weej ware blie verras euver alle positieve aandacht die det de aafgeloupe maonde haet opgeleverd: in Provinciale State, in de media, en zelfs boete ós Provincie. In Leeuwarde woorte weej hertelik óntvange door de collega's van Provinciale State en Gedeputeerde State van de Provincie Fryslân. Zeej vertelde ós enthousias euver waat me allemaol óndernimp um 't Frysk te behalde. En det is neet niks.

Mót 't Limburgs dezelfde erkinning kriege as 't Fries, namelijk volges 't zoeëgenaamde 'Deil III', terwieel weej noow nog ónder 'Deil II' valle? Die vraog is herhaoldelik aan de orde gesteld. Weej zegge jao, weej wille die bewaeging in gank zette. Weej gaon ós bes doon veur die stip op de horizon.

Ózzen aanpak geit euver twieë spaore. Ten ierste zette we volop in op Deil II. Weej gaon 't Limburgs nóg mier stimulare en oetdrage waat d'r allemaol in 't Limburgs kin en meug. 't Hoes veur 't Limburgs, wao al ós taalorganisaties in samewerke, is daobeej van groeët belang. Euren inzet, zoeëwaal op professionele as vreejwillige basis, is essentieel. Weej zien dao dankbaar veur en óndersteune 't Hoes ruumhertig. 't Twieëde spaor is de waegveurbereiding veur Deil III. Weej gaon ein kemissie in 't laeve rope die actief 't draagvlak duit vergruete, en ós as Gedeputeerde State en Provinciale State adviseert euver 't betrekke van 't Riek, Europa, ós gemeintes en andere partije. In dit oetveuringsprogramma gót geej de details laeze.

Zoeë dinke weej de beste kaart te hebbe um in 2030 te kinne laote zeen det Limburg d'r klaor veur is, dat we ós verplichtinge zien naogekómme en det we nije waege hebbe bewandeld. 't Zal neet mekkelik zien. Aevel, de waeg allein al geit ós vuuel oplevere. En det is wao 't um te doon is: det 't Limburgs mier gespraake, geschreve en belaeft geit waere.

't Beste advies det weej de aafgeloupe periode hebbe gekrege, is 't same te doon. Met eine mónnd te spraeke en ederein mei te neme is ós moeëje taal, ouk diejenige die 't Limburgs (nog) neet machtig zien. Provinciale State haet al eine concrete stap gezatte. De State gaon, door ein Staotecomité nao Fries veurbeeld op te richte, actief meidoon.

Ik dank ederein dae dees aafgeloupe periode haet meigedach en meigewerk. Weej hebbe vuuel van óg gelierd.

Dit veurwaard is in 't Venloos, 't dialek waat ik zelf spræk. De res van de notitie gót geej in 't Nederlands laeze. Dat is noow nog 't beste. Maar, wae wet gaon we in de toekóms waal vuuel mier Limburgs schrieve? Ik nuuej óg um euver dees en andere kwesties met ós mei te blieve dinke en doon. *Same veur 't Limburgs!*

**Jasper Kuntzelaers,
Gedeputeerde**

Voorwoord

Het Limburgs! De taal van ons hart. De taal die hoort bij de rijke Limburgse cultuur, en die het waard is om te behouden, in alle varianten. Niet alleen omdat de taal ons verbindt, maar ook omdat het kunnen spreken van het Limburgs, en opgroeien met het Limburgs naast het Nederlands, belangrijke voordelen biedt. Dat is bekend. Maar we weten ook dat het gebruik van het Limburgs onder druk staat.

De Provincie Limburg gaat daarom extra in de Limburgse taal investeren. Dat hebben we vorig jaar al aangekondigd in ons Collegeprogramma. We waren blij verrast over alle positieve aandacht die dat de afgelopen maanden heeft opgeleverd: in Provinciale Staten, in de media, en zelfs buiten onze Provincie. In Leeuwarden werden wij hartelijk ontvangen door de collega's van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten van de Provincie Fryslân. Zij vertelden ons enthousiast over wat men allemaal onderneemt om het Frysk te behouden. En dat is niet niks.

Moet het Limburgs dezelfde erkenning krijgen als het Fries, namelijk volgens het zogenaamde 'Deel III', terwijl wij nu onder 'Deel II' vallen? Die vraag is herhaaldelijk ter sprake gekomen. Wij zeggen ja, wij willen die beweging in gang zetten. Wij gaan ons best doen voor die stip op de horizon.

Onze aanpak kent twee sporen. Ten eerste zetten we volop in op Deel II. We gaan het Limburgs nóg meer stimuleren en uitdragen wat er allemaal in het Limburgs kan en mag. Het Hoes veur 't Limburgs, waarin al onze taalorganisaties samenwerken, is daarbij van groot belang. Hun inzet, zowel op professionele als vrijwillige basis, is essentieel. Wij zijn daar dankbaar voor en ondersteunen 't Hoes ruimhartig. Het tweede spoor is de wegberedding voor Deel III. We gaan een commissie in het leven roepen die actief het draagvlak vergroot, en ons als Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten adviseert over het betrekken van het Rijk, Europa, onze gemeenten en andere partijen. In dit uitvoeringsprogramma leest u de details.

Zo denken wij de beste kaarten te hebben om in 2030 te kunnen laten zien dat Limburg er klaar voor is, dat we onze verplichtingen zijn nagekomen en nieuwe wegen hebben bewandeld. Het zal niet gemakkelijk zijn. Maar de weg zelf gaat al veel opleveren. En dat is waar het om te doen is: dat het Limburgs meer gesproken, geschreven en beleefd wordt.

Het beste advies dat we de afgelopen periode hebben gekregen, is het samen te doen. Met één mond te spreken en iedereen mee te nemen in onze mooie taal, ook degenen die het Limburgs (nog) niet machtig zijn. Provinciale Staten heeft al een concrete stap gezet. De Staten gaan, door een Staotecomité naar Fries voorbeeld op te richten, actief meedoen.

Ik dank iedereen die de afgelopen periode heeft meegedacht en meegewerkt. We hebben veel van jullie geleerd.

Dit voorwoord is in het Venloos, het dialect dat ik zelf spreek. De rest van de notitie leest u in het Nederlands. Dat is nu nog het beste. Maar wie weet gaan we in de toekomst wel veel meer Limburgs schrijven? Ik nodig u uit over deze en andere kwesties met ons mee te blijven denken en doen. *Same veur 't Limburgs!*

**Jasper Kuntzelaers,
Gedeputeerde**

1. Inleiding

Het Coalitieakkoord 2023-2027 *Elke Limburger telt!* gaf aan dat de Provincie Limburg structureel jaarlijks 1,1 miljoen euro extra vrijmaakt voor de stimulering en het behoud van het Limburgs. In het Beleidskader 2024-2027 *Cultuur en erfgoed voor iedereen* staat in de doelenboom: 'In 2027 is het gebruik en de zichtbaarheid van de Limburgse taal meer gestimuleerd en gericht op het behoud van het Limburgs'. Er werd aangekondigd dat de Provincie ter uitvoering hiervan in 2024 tot een plan van aanpak komt. Er werd onder andere aangegeven dat hierbij aandacht is voor onderwijs en kinderopvang, een bewustwordingscampagne (ter uitvoering van [motie 3033 Franssen c.s.](#)) en projecten die het Limburgs op bijzondere wijze als levende taal onder de aandacht brengen.

Bovenstaande provinciale ambitie heeft het afgelopen jaar volop aandacht gekregen. Vooral de gewenste mate van officiële bescherming van het Limburgs volgens het *Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden* is onderwerp van gesprek geworden. Voldoet de huidige bescherming volgens Deel II, of is Deel III wenselijk, zoals van toepassing op het Fries? Provinciale Staten heeft hierover een aantal onderzoeksvragen geformuleerd in de [3e Gewijzigde Motie 3045 Wolters c.s. inzake Óngerwaeg noa deil III](#). In de bijlage het rapport dat wij hebben laten maken door Bureau Berenschot, waarin Deel III centraal staat.

Dit uitvoeringsprogramma geeft richting aan onze aanpak in de komende jaren (2025-2027), met een vooruitblik naar 2030. Het rapport van Berenschot hebben wij meegenomen in onze afwegingen over Deel III. Veel achtergrondinformatie is de afgelopen periode al uitgewisseld en terug te vinden via [onze taalpartners](#) verenigd in 't Hoes veur 't Limburgs. In dit uitvoeringsprogramma focussen wij daarom niet zozeer op het waarom, maar vooral op onze uitgangspunten en ambitie (hoofdstuk 2), wát we gaan doen (hoofdstuk 3 en 4) en met welke aansturing, afstemming en financiën (hoofdstuk 5).

Om te komen tot dit uitvoeringsprogramma hebben wij het volgende ondernomen:

- Organiseren van een eerste informatiesessie voor Statenleden op 1 december 2023;
- Gastheerschap voor een symposium van de Raad veur 't Limburgs op 12 januari 2024, waarin waardevolle praktijk- en onderzoeksinformatie (bijvoorbeeld over de rol van de kinderopvang) is gedeeld;
- Laten uitzoeken van de onderzoeksvragen over Deel II vs. Deel III door Bureau Berenschot. Berenschot heeft tevens een gespreksavond met diverse jeugdige initiatiefnemers georganiseerd en een enquête onder gemeenten uitgezet met medewerking van de Vereniging Limburgse Gemeenten;
- Spreken met deskundigen en deskundige organisaties over stimulering van het Limburgs;
- Bezoek brengen aan vertegenwoordigers uit de kinderopvang;
- Organiseren van een werkbezoek met Provinciale Statenleden en deskundigen aan de Provincie Friesland, waar informatie werd gedeeld over de Friese status en praktijk (conform [toezegging 9406](#)).
- Deelnemen aan diverse netwerk- en informatiebijeenkomsten.

De Staten hebben inmiddels zelf het initiatief genomen om een 'Statencomité' naar Fries voorbeeld op te starten ([Motie vreemd 3120 Absil c.s. inzake instellen Staatecomité Limburgs](#)). Dit is een zeer positieve ontwikkeling die wij omarmen en in dit document meenemen.

HOES VEUR 'T LIMBURGS

Zodet veer ós versjtaon

2. Welke richting gaon v'r op?

2.1 Vooraf: Deel II en Deel III

Wat is eigenlijk Deel II en Deel III? Deel II of Deel III verwijst naar paragrafen van het [Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden](#), dat door Nederland is [geratificeerd](#) in 1996 en in 1998 van kracht werd. Het zijn de twee niveaus die van toepassing kunnen worden verklaard ter bescherming en bevordering van een regionale of minderheidstaal. In de praktijk wordt ook wel gesproken over Deel II/III-erkenning of -status.

Onderscheid is het detailniveau waarop bescherming van een taal en haar gebruikers, en promotie van een taal, wordt vastgelegd. In Deel II staat dat in vrij algemene termen. In Deel III is echter een groot aantal maatregelen (circa 70) op diverse gebieden geformuleerd. Het handvest schrijft voor dat voor Deel III-talen 35 maatregelen moeten worden gekozen en nageleefd. Hierbij moet worden gekozen uit telkens drie uit het gebied 'Onderwijs', 'Culturele activiteiten en voorzieningen', en telkens één op het gebied van 'Rechterlijke autoriteiten', 'Bestuurlijke autoriteiten en openbare diensten', 'Media' en 'Economisch en sociaal leven'. De 25 resterende kunnen uit al die terreinen worden gekozen.

Ten tijde van de ratificatie heeft de Rijksoverheid het Fries, Limburgs, Nedersaksisch, Romanes en Yiddish onder Deel II aangewezen, en het Fries ook onder Deel III. In 2024 is, na jarenlange lobby, het Papiaments op Bonaire aangewezen onder Deel III (in de rest van Nederland is Deel II van kracht). Het Rijk is verantwoordelijk en eerste aanspreekpunt voor de [Raad van Europa](#), die naleving van het handvest monitort. Ook het veranderen van een niveau van bescherming ligt bij het Rijk. Met de Provincie Limburg heeft de minister van BZK in 2019 een [convenant](#) afgesloten over behoud, bevordering en stimulering van het Limburgs volgens Deel II. Hierin staat dat beide partijen zich hiertoe inspannen, dat dit gebeurt zonder nieuwe wet- en regelgeving, en dat de Provincie Limburg een voortrekkersrol heeft.

Het spreekt voor zich dat naleving van een Deel III-status niet alleen rechten maar ook meer plichten met zich meebrengt. Het vergt aanzienlijk grotere inspanningen en investeringen, interdepartementale betrokkenheid en brede samenwerking. Dit is afhankelijk van de maatregelen die gekozen worden. In Friesland is de Rijksbijdrage en specifieke wetgeving onmisbaar voor wat men daar onder Deel III wil bereiken, bijvoorbeeld inzake Fries-talig onderwijs. Dit terwijl het Rijk ook gaat over aanwijzing onder Deel II of Deel III.

Meer informatie en afwegingen over Deel II en Deel III staan in het bijgevoegde rapport van Bureau Berenschot, dat wij na aanleiding van motie 3045 hebben laten opstellen.

2.2 Constateringen en uitgangspunten

Op basis van het rapport van Berenschot, de in Friesland opgedane ervaringen en gesprekken benoemen we deze constatering en uitgangspunten waarop we onze ambitie en activiteiten in de volgende paragraaf baseren:

- 1. Het voldoen aan Deel II kan voor wat betreft het Limburgs op een aantal cruciale onderwerpen stukken beter.** Met name als het gaat om de aandacht voor onderwijs en kennis, waarop in Deel II specifiek wordt ingegaan, is er nog veel winst te halen. Dit bevestigt het laatste [evaluatie-rapport](#) van de expertcommissie van de Raad van Europa.
- 2. Ruimschoots investeren in projecten, promotie en ondersteuning** blijft essentieel en wordt van ons verwacht, los van het niveau van erkenning. Als we niet structureel doorpakken, laten we kansen liggen en neemt het gebruik van het Limburgs mogelijk verder af.
- 3. Op diverse gebieden is Deel III niet per se nodig** maar kan goede wil, stimulering en enthousiasmering veel betekenen. Bijvoorbeeld bij het onder de aandacht brengen, laten zien en laten horen van het Limburgs. Of bij het informeren over de meerwaarde van tweetalige opvoeding, over waar Limburgs wel en niet gebruikt mag worden, en over de voordelen van het kunnen gebruiken van de moedertaal. Dit laatste draagt bij aan het welbevinden en identiteitsgevoel van (groepen) mensen.
- 4. Ook voor het 'onderhoud' van een Deel III-erkenning is continue lobby en overtuigingskracht nodig**, zo leert het Friese voorbeeld ons. Het verkrijgen van Rijksmiddelen is geen aan de status gekoppeld automatisme. En ook bijvoorbeeld in het onderwijs is voldoende inzet, ondanks de status, niet zonder meer vanzelfsprekend.
- 5. Deel III zal echter wel degelijk meerwaarde hebben.** Het is een middel voor het kunnen bestendigen van het gebruik van het Limburgs. Het is een stok achter de deur voor inzet van de overheid. Ten aanzien van het Fries bestaan bestuursafspraken over wie waarvoor aan de lat staat en wie wat betaalt.
- 6. Deel III kan niet zonder Deel II.** Zorgen dat we met z'n allen zo goed mogelijk voldoen aan Deel II, versterkt onze positie voor een mogelijk Deel III. Andersom zullen zaken die ter voorbereiding van een Deel III erkenning worden ondernomen, bijdragen aan Deel II.
- 7. Een Deel III-erkenning heeft ook enorme impact. Om hieraan te kunnen voldoen is nog veel voorbereidingswerk nodig** op het gebied van draagvlak, lobby, het vormen van allianties, het versterken van lokaal beleid, het goede voorbeeld geven als Provincie en het ondersteunen van bijpassende (pilot)projecten. Dat kost tijd.
- 8. Breed maatschappelijk draagvlak en gezamenlijkheid zijn cruciaal.** Verschillen tussen dialecten, regio's en opvattingen leveren charme aan onze provincie. Dat wil niet zeggen dat gezamenlijk voor het Limburgs gaan niet mogelijk is. Het is zelfs essentieel voor elke vooruitstrevende ambitie op het gebied van Limburgse taal dat we laten zien dat we in Limburg hetzelfde willen, ongeacht verschillen. Wij proeven dat dat mogelijk is. Er is 'momentum', zoals Berenschot constateert.

2.3 Ambitie en inzet

Onze ambitie is Limburg en het Limburgs maximaal toe te rusten voor een Deel-III erkenning in 2030. In dat jaar willen wij met onze partners kunnen laten zien dat we alles in het werk hebben gesteld om een uitstekende propositie te kunnen voorleggen bij de minister.

Wat gaan wij daarvoor doen in 2025-2027?

We zetten in op twee parallelle sporen:

- **Spoor A: extra inzetten op Deel II.** Wij ondersteunen projecten vooral gericht op jeugd, kinderopvang en onderwijs, een bewustwordingscampagne, kennisontwikkeling het Hoes veur 't Limburgs als ondersteuningsorganisatie (zie verder hoofdstuk 3).
- **Spoor B: voorwerk voor Deel III.** Een in te stellen actiecommissie houdt zich bezig met het onderzoeks- en voorbereidingswerk om het Limburgs naar een hoger plan te brengen. Deze voorziet Gedeputeerde Staten van deskundig advies maar is ook kwartiermaker voor de ambitie. Wij zoeken hierbij nadrukkelijk de afstemming op met het Staotecomité dat Provinciale Staten van Limburg, naar Fries voorbeeld, op 27 september 2024 heeft besloten op te richten ([motie 3120](#)), en natuurlijk met 't Hoes. (zie verder hoofdstuk 4).

In de komende hoofdstukken staan beide sporen verder uitgewerkt. Een gedeelte van de uitvoering, met name in spoor A, leggen we neer bij het Hoes veur 't Limburgs. In het netwerk van 't Hoes is de meeste kennis verenigd en wordt de meeste werkervaring opgedaan. Daarom zijn de projecten niet tot in details uitgewerkt, maar beperken we ons hier tot hoofdlijnen. Een jaarlijks werkplan geeft aan hoe 't Hoes invulling zal geven aan zijn werkzaamheden, waarbij overlap tussen de verschillende activiteiten en verschuivingen tussen deelbudgetten mogelijk moet zijn (bijvoorbeeld: tussen stimulering van onderwijs en de bewustwordingscampagne).

Of wij zaken oppakken ter versterking van Deel II of juist ten behoeve van een toekomstig Deel III, is soms een wat theoretische discussie. Dat laat het rapport van Berenschot ons ook zien. Wat je doet, verkent of voorbereidt voor Deel III, versterkt ook Deel II. Wij kiezen ervoor, vanwege de helderheid, om het uitbreiden van de directe stimulering van het Limburgs onder te brengen in Spoor A, en 'onontgonnen terreinen' onder de noemer van de Deel-III-ambitie in Spoor B. Maar ze hangen samen.

Waar het uiteindelijk om gaat, is dat al deze activiteiten, met ieder die eraan bijdraagt, in gezamenlijkheid het Limburgs versterken.

3. Spoor A: Extra inzetten op deel II

3.1 Limburgs in kinderopvang, onderwijs en volwasseneneducatie

Meertalige opvoeding heeft een gunstig effect op de cognitieve ontwikkeling van kinderen. Juist in de jongste leeftijden neemt het gebruik van het Limburgs af. Dit komt onder andere door het veelal ontbreken van Limburgs als (mede)voertaal in de kinderopvang en het primaire onderwijs, terwijl dit wel is toegestaan. Ook op latere leeftijd is het van belang Limburgs te kunnen leren. Het extra investeren in kinderopvang, onderwijs en volwasseneneducatie is daarom essentieel. Via het Hoes veur 't Limburgs ondersteunen wij de professionalisering, coördinatie en brede uitrol van tenminste deze projecten:

- **Zjuulke**; een aanpak gericht op voorlichting en hulpmiddelen voor de kinderopvang.
- **3M** (Meer kansen Met Meertaligheid); een methode voor het primair onderwijs die leerkrachten handvatten biedt.
- LT2 'Leef Limburgs'; cursussen Limburgs als tweede taal.

Voor het ruimer kunnen oppakken van bovenstaande projecten hebben wij reeds in 2024 een incidentele subsidie verstrekt en voor de continuïteit achten wij het belangrijk dat dit wordt voortgezet.

Daarnaast zal 't Hoes de verbindende schakel en vraagbaak zijn voor kinderopvang-, onderwijsinstellingen en pabo's. Hierbij hebben zij oog voor andere kansrijke nieuwe projecten en helpt 't Hoes deze door te ontwikkelen. Ook willen we de beschikbaarheid van lesmateriaal inventariseren. Zo geven we naast bewustwording ook meer aandacht aan uitvoering en realisatie, wat Berenschot als knelpunt benoemt.

De activiteiten sluiten aan bij artikel 7, lid 1f en 1g uit Deel II van het handvest.

Illustratie: Studio Toussaint

3.2 Campagne

Wij gaan in 2025 een bewustwordingscampagne over het Limburgs in het leven roepen. Hiermee willen wij het Limburgs positief onder de aandacht brengen, én partijen (zoals onderwijs en kinderopvang) bewust maken van de (wettelijke) mogelijkheden die er al zijn. Ook dit onderdeel wordt ondersteund door het advies van Berenschot en is door Provinciale Staten gevraagd in motie 3033 Franssen c.s. Vanwege de logische relatie met andere werkzaamheden van het Hoes veur 't Limburgs kiezen wij ervoor 't Hoes de gelegenheid te bieden de campagne samen met de Provincie vorm te geven en de uitvoering op zich te nemen via haar integrale werkplan (zie 3.5). Hierbij kan expertise door 't Hoes worden ingekocht. De campagne richt zich op drie speerpunten:

- 1. De voordelen van meertaligheid.** Met focus op het gebruik van het Limburgs naast een andere taal.
- 2. Kennisdeling over o.a. wettelijke kaders en best practices.** Dit omvat informatie over waar Limburgs gesproken mag worden. En hoe dit gebruik kan worden geïmplementeerd binnen organisaties.
- 3. Promotie van het gebruik van het Limburgs in het algemeen.** We laten zien dat het gebruik van het Limburgs normaal en leuk is en bijdraagt aan de culturele rijkdom van Limburg.

Doelgroepen variëren per campagneonderdeel, maar richten zich minimaal op kinderopvang/onderwijs en jeugd/jongeren. De inzet van boegbeelden en/of ambassadeurs wordt aangemoedigd. De campagne is via 't Hoes gekoppeld aan zijn ondersteuningsmogelijkheden, zodat enthousiasme kan worden behouden en ingekopt.

Wij gaan uit van een investering van ca. € 120.000 per jaar in 2025-2027. De door Berenschot ingeschatte financiële inspanning van minimaal 2 mln euro kunnen wij vanuit onze middelen niet in deze jaren leveren. Daarom zal bekeken worden wat er wél al mogelijk is en in hoeverre andere activiteiten van 't Hoes kunnen worden ingezet om de campagne te versterken, en andersom. Daarnaast wordt nadrukkelijk aansluiting gezocht bij communicatieuitingen van de Provincie Limburg zelf zodat de Provincie zelf alvast 'het goede voorbeeld' geeft.

De campagne sluit aan bij artikel 7, lid 1a, 1c en 1d uit Deel II van het handvest. Daarnaast draagt deze bij aan het maatschappelijke draagvlak dat nodig is voor Deel III (zie hoofdstuk 4).

3.3 Bijdragen aan kansrijke projecten

We bieden 't Hoes veur 't Limburgs de gelegenheid nieuwe ideeën te ondersteunen van concept naar resultaat. In de afgelopen jaren heeft de Provincie Limburg zelf een project-subsidieregeling voor dergelijke projecten gehad, waarmee een subsidie van maximaal € 12.500 te verkrijgen was (voor een overzicht van de toekenningen zie de Bijlage inzake [toezegging 9542](#) bij het statenvoorstel). 't Hoes was hierin adviserend.

Om de lijnen kort te houden bieden we 't Hoes nu zelf de gelegenheid vorm te geven aan een nieuwe bijdrageregeling en stellen daar middelen voor beschikbaar via haar integrale werkplan. Dit mag (ook) in de vorm van een prijsvraag of een andere ludieke vorm, zoals het Huis voor de Kunsten in 2021 organiseerde. 't Hoes kan dit (deels) koppelen aan de campagne (3.2), naar eigen inzicht en expertise. Uitgangspunt is dat de bijdrageregeling bijdraagt aan de doelstellingen van dit Uitvoeringskader en dat het bereik gemonitord wordt.

Een beperkte ruimte uit het budget voor Limburgse taal bestemt Gedeputeerde Staten aanvullend voor het kunnen inspelen op andere kansrijke ontwikkelingen.

Onze bijdrages sluiten aan bij diverse leden van artikel 7 uit Deel II van het handvest.

3.4 Carnavalsevenementen, leedjeskonkoerse en andere cultuuruitingen

Berenschot adviseert in te zetten op cultuur als drager van de Limburgse taal. Dit blijven wij doen.

De vastelaovend is zeer belangrijk voor het onder de aandacht brengen en het gebruiken van het Limburgs. Via de grote Provinciale liedjesconcoersen en evenementen brengen talloze artiesten repertoire in vele lokale varianten van het Limburgs, Limburg-breed over de Bühne. Velen worden uitgedaagd mee te dingen bij de konkoerse en verdiepen zich in het schrijven van goede en originele Limburgse teksten. Wij ondersteunen de volgende evenementen via de Nadere subsidieregels Cultuur 2025-2027 die door Gedeputeerde Staten op basis van het beleidskader Cultuur en Erfgoed 2024-2027 al zijn vastgesteld op 15 oktober 2024:

- Boètegewoeëne Boètezitting Venlo
- Sjtasiefestasje Roermond
- Groeëte Gulpener Vastelaoves Finale
- Limburgs Vastelaovesleedjes Konkoer (LVK)
- Tiener Vastelaovend Konkoer (TVK)
- Kinjer Vastelaovend Leedjesfestival (KVL)
- 11devande11e
- Kanón van 't Balkón Sittard
- CMC ALAIF

Deze regeling bestond overigens ook al in vorige periodes. Op basis van reacties op de vorige regeling zijn de laatste drie van deze evenementen vanaf 2025 toegevoegd. In 2024 is, vanwege de gestegen kosten én vanwege het belang van deze evenementen voor het Limburgs, de maximale bijdrage per editie al verhoogd van € 5.000,- naar € 10.000,-.

Voor andere evenementen bestaat de mogelijkheid een bijdrage aan te vragen in de Stimuleringsregeling Bovenlokale Evenementen, die Gedeputeerde Staten ook voor de komende periode vaststelt. Voor instellingen die een bijdrage ontvangen via onze regeling voor culturele infrastructuur 2025-2028 is het aansluiten bij de Limburgse samenleving een criterium. Zonder dat het Limburgs daarbij expliciet is genoemd, doen diverse instellingen dit deels middels Limburgstalige activiteiten. Bij de in 2027 vast te stellen regeling voor de vervolgperiode zullen wij bekijken of de positie van het Limburgs extra aandacht verdient.

Bovenstaande ondersteuning sluit aan bij artikel 7, lid 1a en 1d uit Deel II van het handvest.

3.5 Data en kennis

Cijfers en monitoring

Over het aantal/percentage Limburgers dat Limburgs spreekt, is een aantal datasets beschikbaar waar met regelmaat naar verwezen wordt. Zie bijvoorbeeld [deze waardevolle analyse](#) van Schmeets en Cornips uit 2021 over CBS-onderzoek uit 2019. Het is belangrijk dergelijk onderzoek te actualiseren. We willen in de komende periode bekijken wat er nodig is om deze gegevens te actualiseren zodat er uiterlijk 2027 actuele data beschikbaar zijn. Het bereik van deelprojecten benoemd in dit hoofdstuk zullen we daarnaast waar mogelijk monitoren. Dit zullen wij tevens aan 't Hoes vragen om te doen. We doen dit ook vanwege de Provinciale ambitie over datagedreven werken, en betrekken de expertise in onze eigen organisatie.

Academische kennis

Deel II van het handvest bepaalt dat studie en onderzoek inzake het Limburgs aan universiteiten of vergelijkbare instituten bevorderd moet worden (artikel 7, lid 7h). In het rapport van Berenschot wordt de bescheiden wijze waarop daaraan nu invulling wordt gegeven beschreven. Het financieren van een bacheloropleiding is duur en vooral aan Rijksfondsen. Ook omdat de belangstelling hiervoor niet helder is, adviseert Berenschot klein te beginnen. Vanwege het Deel II-belang willen wij aan onze instellingen voor hoger onderwijs, waaronder de huidige leerstoel, vragen welke onderwerpen over gebruik, geschiedenis of taalkundige aspecten van het Limburgs nadere studie verdienen. Het gaat vooral om kennis die de effectiviteit van onze inzet en ambitie kan versterken. Wij zullen hiertoe in 2025 het initiatief nemen. Op basis hiervan willen wij bijdragen aan een kleine onderzoeksagenda. De verdere verkenning plaatsen we in spoor B.

Beleven, verzamelen, delen en digitaliseren

Archieven en collecties bevatten documenten en objecten in en over het Limburgs die iedereen moet kunnen beleven en gebruiken. In het beleidskader Cultuur en Erfgoed 2024-2027 staat dat we voor het Limburgs Museum een centrale rol zien in het uitdragen van de Limburgse taal en identiteit. Daarom zal het museum, in afstemming met 't Hoes en het erfgoedveld, hierop extra inzetten. Het Limburgs Museum krijgt zo een centrale functie bij het (digitaal of fysiek) collectioneren en verbinden van (de geschiedenis van) het Limburgs, vormt hiervoor een eigentijdse etalage en ondersteunt publiekprojecten van anderen.

Het Limburgs Museum en andere Hoes-partners werken aan het samenstellen, bewerken en publiekelijk toegankelijk maken van een 'Corpus Limburgs'. De digitalisering van het Limburgs in al zijn varianten levert woordenlijsten op die inzetbaar zijn bij vertaaltechnologie. Dit kan het Limburgs beter bruikbaar maken in de geschreven dagelijkse praktijk. Een deel van de bijdrage aan het Limburgs Museum zal hiervoor worden ingezet. We hopen dat, op termijn, ontwikkelingen op het gebied van artificiële intelligentie kunnen helpen het Limburgs op een efficiënte wijze als één taal te positioneren, zonder de rijke verscheidenheid aan dialecten te hoeven opgeven (integendeel).

Deze paragraaf draagt bij aan artikel 7, lid 1g en 1h uit Deel II van het handvest.

3.6 Hoes veur 't Limburgs helpt en verbindt

Het samenwerkingsverband Hoes veur 't Limburgs, waarin [Limburgse expertorganisaties](#) zijn verenigd, zet zichtbare stappen. Na enkele jaren geleden met eerste bijdrages van de Provincie te zijn gestart met het gezamenlijk promoten van het Limburgs en het helpen van wie vragen heeft, is in september 2024 de fysieke locatie in het Huis voor de Kunsten in Roermond geopend. Wij rekenen op 't Hoes als primaire uitvoeringspartner.

't Hoes:

- verbindt en ondersteunt het veld, waaronder gemeenten
- ondersteunt organisaties en initiatiefnemers met kennis en kunde
- onderhoudt een loketfunctie
- adviseert nieuwe en bestaande initiatieven over kansen en mogelijkheden.
- zet de eigen locatie in voor (eigen of andere) bijeenkomsten, ontmoeting en vergaderingen.
- coördineert de uitrol en uitvoering van grote projecten in onderwijs en kinderopvang (3.1)
- geeft de campagne vorm (3.2)
- voert een bijdrageregeling uit (3.3)
- is partner in de kennisopgave (3.5).
- denkt mee over en draagt bij aan de invulling van de Deel-III ambitie (hfst 4.)

We zullen 't Hoes vragen de subsidieaanvraag als integraal samenhangend werkplan te beschouwen, waarbij er ten aanzien van bovenstaande onderwerpen overloop of verschuivingen (van inhoud in middelen) door 't Hoes mogen worden voorgesteld op basis van zijn expertise.

Momenteel is het Hoes veur 't Limburgs een projectorganisatie, met het Huis voor de Kunsten als penvoerder en aangestuurd door een stuurgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de betrokken organisaties. Het werkplan van 't Hoes is daarmee momenteel onderdeel van het jaarlijkse werkplan van (en subsidieverlening aan) het Huis voor de Kunsten, opgesteld door de partners in onderling overleg.

't Hoes is voornemens op korte termijn een eigen rechtspersoonlijkheid (coöperatie) te vormen, waarin de verhoudingen en interne werkwijze toekomstgericht zijn vastgelegd en waarin voor het Huis voor de Kunsten een steunende en faciliterende rol is voorzien. Wij omarmen dit waar mogelijk en zullen nog nader besluiten over de bijbehorende subsidiestructuur.

4. Spoor B: Voorwerk voor deel III

4.1 Actiecommissie Óngerwaeg nao deil III

Er wordt een nieuwe commissie benoemd die invulling geeft aan de ambitie om het Limburgs naar een hoger plan te tillen. Het doel van deze commissie is om een Deel III-erkenning realistisch te maken. De commissie werkt toe naar een Limburgse propositie die dit in 2030 laat zien.

De routekaart uit het rapport van Berenschot vormt hiervoor een leidraad. De commissie stelt haar 'Deel III-agenda' op en verbindt partijen aan de ambitie, werkt aan randvoorwaarden en initieert bijpassende (pilot)projecten. Het samen met de activiteiten uit Spoor A realiseren van een brede, duurzame coalitie ten behoeve van maatschappelijk draagvlak is het centraal uitgangspunt. Behalve dat dit paden baant voor Deel III, versterkt dit ook het voldoen aan Deel II, aanvullend aan spoor A. Zo geven we een praktische vertaling aan de routekaart.

Wij noemen deze commissie een actiecommissie, omdat hij niet alleen adviseert, maar ook een kwartiermakersfunctie heeft. Het gaat niet alleen over wat moet gebeuren, maar ook over hoe dat bestuurlijk, juridisch, en praktisch het beste kan.

4.2 Domeinen van de actiecommissie

De commissie richt zich op de volgende onderwerpen:

Aansluiting met het Handvest

Het rapport van Berenschot geeft inzicht in welke maatregelen uit het Handvest bij een Deel III-status het eenvoudigst te realiseren zijn en concludeert dat er 38 geïmplementeerd kunnen worden zonder wetwijzigingen. Berenschot adviseert vooral in te zetten op onderwijs, media, openbare diensten, en culturele activiteiten en voorzieningen. Voor zover dit nog niet in het kader van Spoor A (afdoende) wordt opgepakt, adviseert de commissie over concrete stappen.

Het is feitelijk juist dat het implementeren van de maatregelen die geen wetwijziging vergen het eenvoudigste is, aangezien het Rijk dit dan niet hoeft op te pakken. Echter wellicht is dat niet adequaat om een Deel III erkenning ook van meerwaarde te laten zijn. Zo is het de vraag of (zoals Berenschot zelf bevestigt) het Limburgs in het onderwijs met alleen stimulering kan worden geborgd. We vragen de commissie in dat kader verder te onderzoeken welke (tenminste) 35 maatregelen uit het Handvest bij een Deel III erkenning op lange termijn voor Limburg van meerwaarde zijn ten opzichte van wat met Deel II bereikt kan worden, en wat daarvoor nodig is. In financiële zin kunnen we nu nog alleen een vergelijking met de Friese situatie trekken (zie Berenschot). Dit is een veelvoud van wat wij in Limburg nu kunnen investeren. Afhankelijk van de gewenste maatregelen zal de financiële en organisatorische impact voor alle betrokkenen de komende jaren steeds helderder worden.

De commissie onderhoudt nauwe contacten met het comité van experts van de Raad van Europa over correcte en kansrijke aansluiting bij het Handvest. Het is geadviseerd dit gremium te betrekken vóórdat bijvoorbeeld het Rijk wordt benaderd.

Betrekken van het Rijk

De commissie adviseert Gedeputeerde Staten en het Staotecomité van Provinciale Staten periodiek over (lobby)acties en te zetten stappen. In gezamenlijkheid met ons team Public Affairs geeft zij richting aan gesprekken met het Rijk (verantwoordelijke ministers, departementen en Kamerleden). Zo werken wij aan een lobbyagenda op basis waarvan wij ambtelijke en bestuurlijke contacten met het Rijk zullen intensiveren. De commissie adviseert over de toekomst van het Convenant Limburgse taal dat de minister van BZK en de Provincie Limburg in 2019 hebben afgesloten.

Alliantie met gemeenten

De commissie bekijkt samen met gemeenten op welke wijze gemeenten het beste kunnen worden betrokken bij de ambitie. Een mogelijkheid is het afsluiten van convenant(en). Ter ondersteuning hiervan geeft de commissie, samen met 't Hoes, desgewenst advies aan gemeenten over hoe te komen tot gemeentelijk beleid, en wat daarvoor nodig is. Om een beter beeld te krijgen van de actuele gemeentelijke inzet is door Berenschot in samenwerking met de Vereniging Limburgse Gemeenten (VLG) alvast een enquête onder gemeenten uitgezet. Zie Bijlage 9 bij het rapport van Berenschot.

Kennisontwikkeling

De commissie bekijkt of er mogelijkheden zijn voor het initiëren van een bacheloropleiding en wat er dan nodig is en welke partijen hierbij op landelijk niveau overtuigd en betrokken moeten worden.

Eigen inzet van de Provincie

De commissie adviseert het Provinciale bestuur over waar de Provincie zelf het Limburgs meer kan gebruiken en positioneren in de Provinciale beleidsvelden, in de bestuurlijke praktijk en in de communicatie. Een verordening kan hierbij een middel zijn, zoals Berenschot voorstelt.

Overig

- De commissie verkent mogelijk alliantievorming (in formele zin) met andere partijen.
- De commissie geeft advies over het jaarlijkse werkplan van het Hoes veur 't Limburgs in het licht van de Deel III-ambitie (zie ook het sturingsmodel in hfst 5).
- De commissie adviseert het Provinciale bestuur ten aanzien van onderwerpen die in het rapport van Berenschot worden benoemd, maar (nog) niet als concrete actie in dit uitvoeringsprogramma zijn opgenomen. Denk aan het Limburgs in de rechtspraak of het benaderen van Europese fondsen.
- De commissie is benaderbaar en bewaakt de gemeenschappelijkheid van de ambitie.

4.3 Samenstelling en werking actiecommissie

De actiecommissie zal worden samengesteld in overeenstemming met wat in het Provinciale Beleidskader benoemingen 2.0 staat vermeld ten aanzien van adviescommissies. Streven is dat in de commissie tenminste expertise aanwezig is op het gebied van taalkundige aspecten, juridische zaken, pedagogische zaken/onderwijs/kinderopvang, digitale ontwikkelingen en bestuurlijke verhoudingen. De commissie kent een voorzitter en wordt ondersteund door een ambtelijk secretariaat.

Voornemen is de commissie medio 2025 te benoemen. Er zal een reglement worden opgesteld. Jaarlijks geeft de commissie een voortgangs- en adviesrapportage aan Gedeputeerde Staten, dat vervolgens gedeeld wordt met Provinciale Staten (het Staatecomité). De actiecommissie geeft waar aangewezen tussentijds gevraagd of ongevraagd advies aan Gedeputeerde Staten en/of het Staatecomité. Er wordt een budget beschikbaar gesteld voor de commissie zelf, maar ook werkbudget voor activiteiten, projecten, pilots, ondersteuning van gemeenten etc. die voortkomen uit de actiecommissie en nog niet elders in dit programma staan vermeld.

Wij stellen voor dat de voorzitter aansluit bij het overleg dat het Staatecomité periodiek heeft met de gedeputeerde. Zo is het comité een actief klankbord van de ambitie.

4.4 Raod veur 't Limburgs

De Raod veur 't Limburgs is al sinds meerdere decennia de adviescommissie van Gedeputeerde Staten inzake Limburgse taal. De actuele ambitie vraagt om een actualisatie van de adviesfunctie, die nadrukkelijk gericht is op Deel III. De actiecommissie Óngerwaeg nao Deil III zal hier invulling aan geven, waarmee de Raod zal worden opgeheven. Gedeputeerde Staten is verheugd dat de Raod de beweging uit dit uitvoeringsprogramma onderschrijft. Gedeputeerde Staten zijn de Raod veur 't Limburgs, haar voorzitter en leden zeer erkentelijk voor het vele en goede werk dat zij al die jaren, met hart en ziel voor het Limburgs, hebben verzet. Wij denken met name aan de inspanningen om te komen tot een Hoes, maar zeker ook aan alle input aan onze verkenningen in de afgelopen periode.

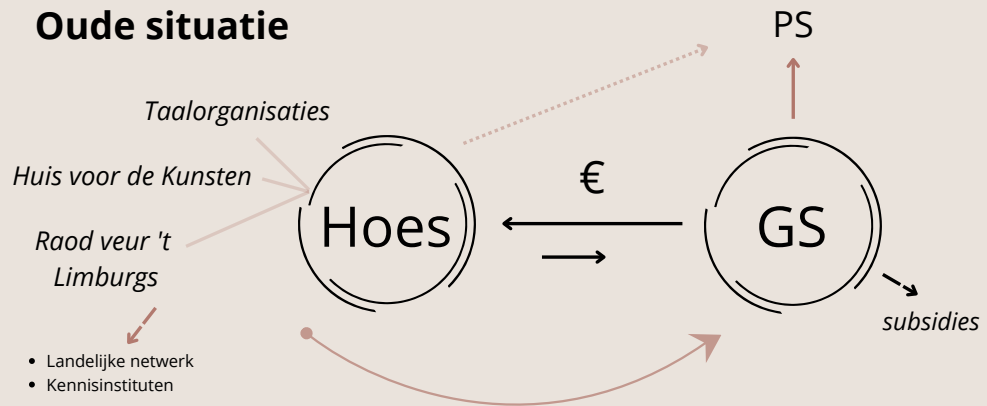
5. Aansturing, samenwerking en financiën

5.1 Aansturing

Hoewel het Hoes veur 't Limburgs primair uitvoerder is van de directe activiteiten uit Spoor A, en de actiecommissie zich ontfermt over de 'onontgonnen' gebieden van Spoor B, hangen deze activiteiten met elkaar samen als het gaat over de Deel III-ambitie. De uitvoering kent aansturing vanuit een driehoek die periodiek afstemt, uiteraard met inachtneming van de Provinciale bestuurlijke bevoegdheden. Om pragmatisch te werken wordt waar aange- wezen het Staotecomité hierbij betrokken. Dit wordt in afstemming tussen Gedeputeerde Staten en het Staotecomité nog nader uitgewerkt. De werkwijze is nieuw in het Limburgse taaldomein en de beste manier van werken zal zich in de praktijk moeten uitwijzen.

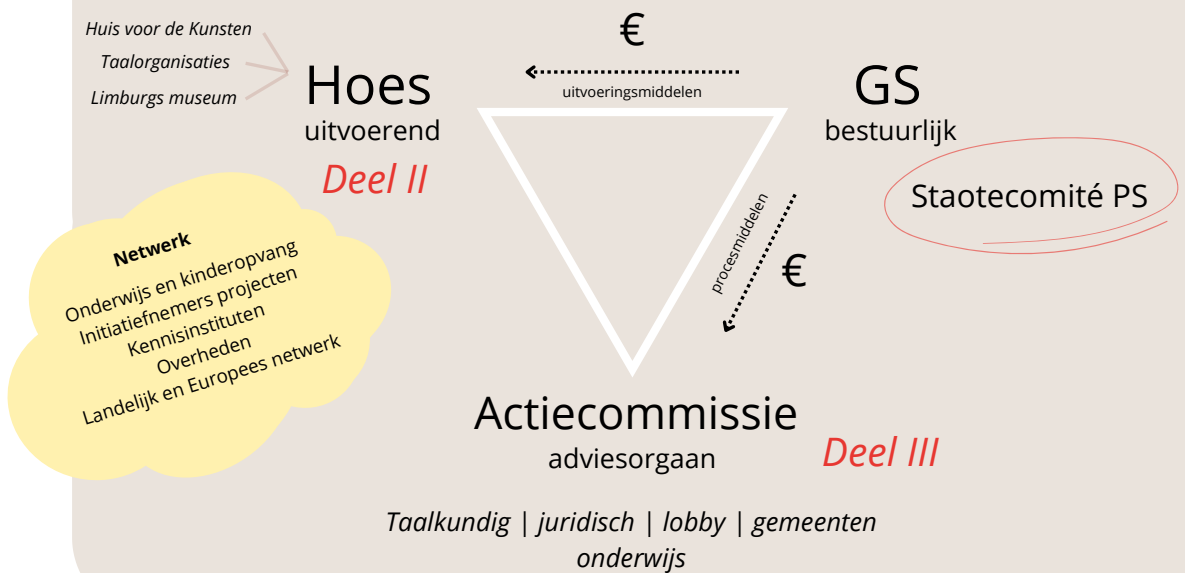

Oude situatie

Nieuwe situatie

Sturingsmodel inclusief breder netwerk

5.2 Samenvatting taalinfrastructuur

In onderstaande tabel een overzicht van de taalorganisaties en -gremia die in Limburg aanzet zijn, met daarnaast hun Friese tegenhanger. Het vergelijk gaat op voor de functie die zij hebben in de basis. Friese organisaties zijn doorgaans ouder, het beschermingsniveau en daarmee de opgave is anders, en zij beschikken over aanzienlijk meer middelen. Ook de organisatievorm kan verschillen.

Limburgse organisatie/gremium	Friese evenknie
Staotecomité Limburgse taal	Staetekomitee Frysk
Hoes veur 't Limburgs (coöperatie i.o.) <ul style="list-style-type: none">Huis voor de Kunsten, Veldeke Limburg, Limbörgse Academie, Levende Talen Limburgs, Vereniging Limburgse Dialect- en Naamkunde, Willy Dols Stichting, vertegenwoordiging van de kinderopvang, Limburgs Museum	Afûk (Stichting)
Actiecommissie Óngerwaeg nao deil III	DINGtiid (adviseert ook het Rijk)
Geen specifieke organisatie. <ul style="list-style-type: none">In overleg met Hoes, actiecommissie en de Limburgse instellingen voor hoger onderwijs, waaronder de Leerstoel Taalcultuur in Limburg, ondersteunen we onderzoek op projectbasis (zie Spoor A).	Fryske Akademy

Het rapport van Berenschot benoemt in hoofdstuk 11 expliciet een actieve vereniging van liefhebbers als onderdeel van de infrastructuur, met name de koepel Veldeke Limburg. Deze gewaardeerde organisatie is actief betrokken bij en onderdeel van het Hoes veur 't Limburgs. Wij kiezen ervoor Veldeke geen specifieke rol te geven, aangezien dat onrecht zou doen aan de gezamenlijke intentie van 't Hoes. Een financiële bijdrage aan de activiteiten van Veldeke, die wij sinds vele jaren voorzien, houden wij in stand en gaan ervan uit dat de inzet wordt besproken in 't Hoes.

5.3 Lobby

De Limburgse ambitie vraagt om versterking van de banden met de Rijksoverheid. Het gaat hierbij zowel om de diverse betrokken bewindslieden en departementen als volksvertegenwoordigers. De actiecommissie zal in samenwerking met het team Public Affairs van de Provincie Limburg aan Gedeputeerde Staten en aan het Staotecomité adviseren over de strategie (zie hoofdstuk 4). Daarnaast verkennen zij de mogelijkheden van Europese (financiële) betrokkenheid.

5.4 Communicatie

De communicatie ten aanzien van de Limburgse taal verloopt primair via de campagne en de andere activiteiten van 't Hoes. Het cluster Strategie en Communicatie van de Provincie Limburg wordt hierbij betrokken. Daarbij zal ook worden bekeken wat de Provincie zelf kan doen (zie paragraaf 3.2 en 4.2).

5.5 Financiën

Onderstaand een raming van de inzet van onze middelen in 2025. Behalve de 'nieuwe' begrotingspost van 1,1 mln. euro per jaar zetten wij ook begrotingsmiddelen in die in eerdere bestuursperiodes al bestonden en voor het Limburgs bestemd waren. Het betreft bijvoorbeeld de inzet door Huis voor de Kunsten voor Limburgse taal die inmiddels aan 't Hoes is gelabeld, en de structurele bijdrage voor 't Hoes die sinds 2023 op de begroting staat. Het totaal aan middelen wordt jaarlijks geïndexeerd. Voor 2026 en 2027 gaan wij vooralsnog uit van dezelfde verdeling. Gedeputeerde Staten kunnen op basis van voort-schrijdend inzicht over een andere verdeling besluiten.

Raming inzet middelen	budget Limburgse taal 2025	overig budget	Totaal
Limburgs in kinderopvang, onderwijs, educatie	€ 200.000		€ 200.000
Bewustwordingscampagne	€ 120.000		€ 120.000
Bijdragen voor kansrijke projecten	€ 100.000		€ 100.000
Inspelen op kansrijke ontwikkelingen	€ 95.000		€ 95.000
Grote carnavalsevenementen en -konkoerse 2025 t/m 2027		€ 270.000*	€ 270.000
Data	€ 40.000		€ 40.000
Academische kennis	€ 100.000		€ 100.000
Beleven, verzamelen, delen, digitaliseren (Limburgs Museum)	€ 200.000		€ 200.000
Hoes veur 't Limburgs - digitaliseren	€ 10.000		€ 10.000
Hoes veur 't Limburgs - huur en organisatie	€ 40.000		€ 40.000
Hoes veur 't Limburgs - loket en overig advies	€ 50.000	€ 226.585**	€ 276.585
Actiegroep Deel III - vergoedingen en proceskosten	€ 75.000		€ 75.000
Actiegroep Deel III - werkbudget/ondersteuning gemeenten	€ 100.000		€ 100.000
Staatecomité Limburgse taal - werkbudget	€ 10.000		€ 10.000
Bijdrage activiteiten Veldeke Limburg		€ 28.000***	€ 28.000
Totaal	€ 1.140.000	€ 524.585	€ 1.664.585

Geaarceerde velden zijn voorzien in te zetten op basis van een subsidieaanvraag van Hoes veur 't Limburgs.

* Éénmalig, te verlenen in 2024 of 2025 ten behoeve van de edities 2025-2027. Middelen zijn afkomstig uit het budget voor Limburgse taal 2024.

** Middelen zijn afkomstig uit het sinds 2023 bestaande budget voor het Hoes veur 't Limburgs (€ 81.585,00) en het reguliere budget voor het Huis voor de Kunsten (ca. € 145.000,00).

*** Middelen zijn afkomstig uit het reguliere budget voor het Huis voor de Kunsten.

Colofon

Tekst: Cluster Cultuur, Provincie Limburg

Vormgeving: Design & Media, Provincie Limburg | 2409 1063

Vertaling voorwoord: Bas Vissers

